

Biuletyn Informacji Publicznej Polskiej Akademii Nauk

Adres artykułu: [https://bip.pan.pl/artykul/56-861-pandemia-jak-radza-sobie-najlepsi-
stanowisko-nr-26-z-8-grudnia-2021-r](https://bip.pan.pl/artykul/56-861-pandemia-jak-radza-sobie-najlepsi- stanowisko-nr-26-z-8-grudnia-2021-r)

Pandemia - jak radzą sobie najlepsi? (stanowisko nr 26 z 8 grudnia 2021 r.)

Tajwan przechodzi przez pandemię COVID-19 z bardzo małą liczbą zakażeń i zgonów, bez strat w gospodarce oraz ze stabilnie niskim poziomem restrykcji. Jakie czynniki złożyły się na ten sukces? Odpowiada zespół ds. COVID-19 działający w PAN.

Obecnie, gdy obserwujemy po kilkaset zgonów dziennie, wiele osób w Polsce nie stosuje się nawet do podstawowych zaleceń – maseczki, dystans, dezynfekcja, wietrzenie (MDDW). Prawie połowa z uprawnionych osób nie korzysta też ze szczepionek, mimo iż są one skuteczne i powszechnie dostępne. Jedną z przyczyn tego stanu rzeczy jest zbyt małe zaangażowanie państwa w walkę z pandemią i sprzeczne komunikaty wysyłane przez przedstawicieli władz na przykład w sprawie szczepień.

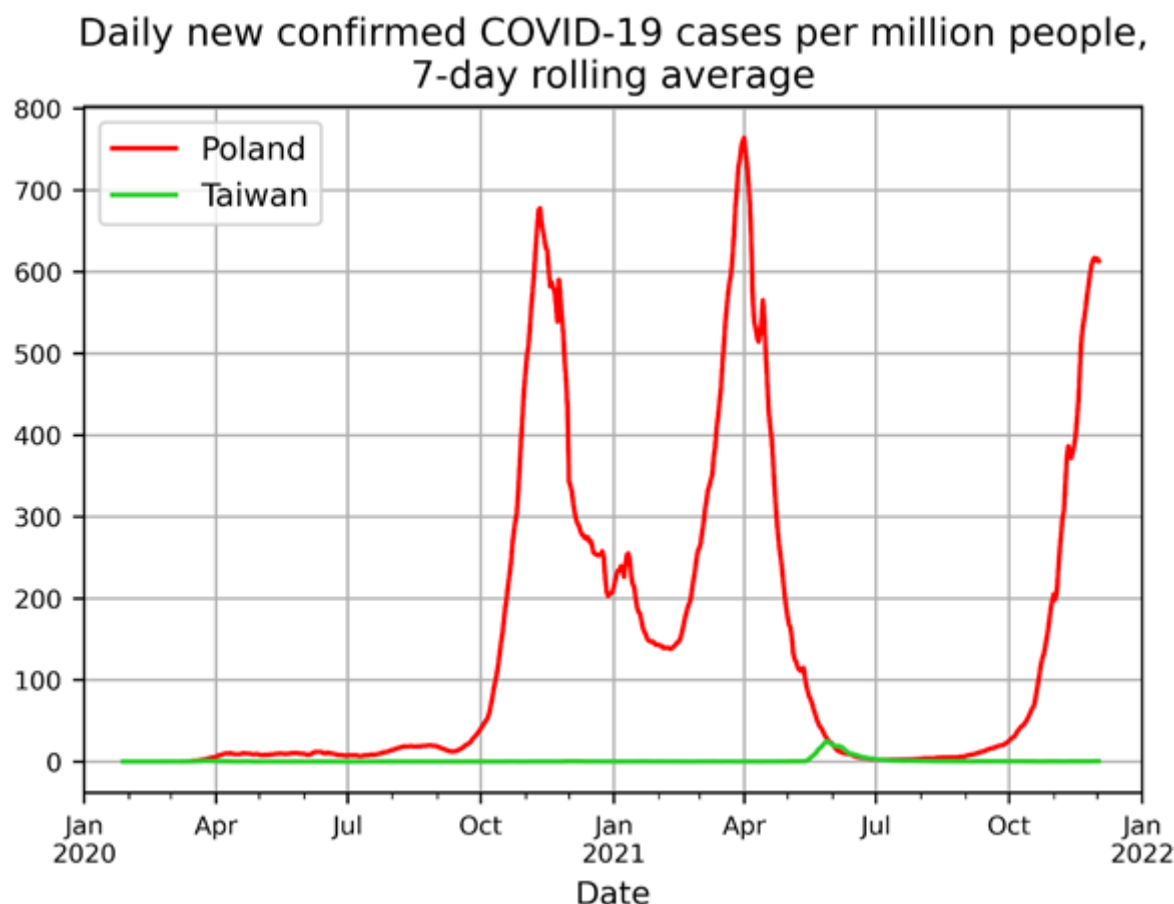
Z epidemiologicznego punktu widzenia brak działania władz należy uznać za karygodny, zważywszy, że podejście Polaków do pandemii na początku 2020 r. było poważne, a decydenci dostali spory kredyt zaufania i czas na wdrożenie odpowiednich rozwiązań. Czas ten został jednak zmarnowany, a kredyt zaufania wyczerpany. Praktyczna nieobecność państwa w walce z pandemią i brak wdrażania polityki restrykcji wobec osób niezaszczepionych wynika zapewne z kalkulacji politycznych.

Przykład Tajwanu

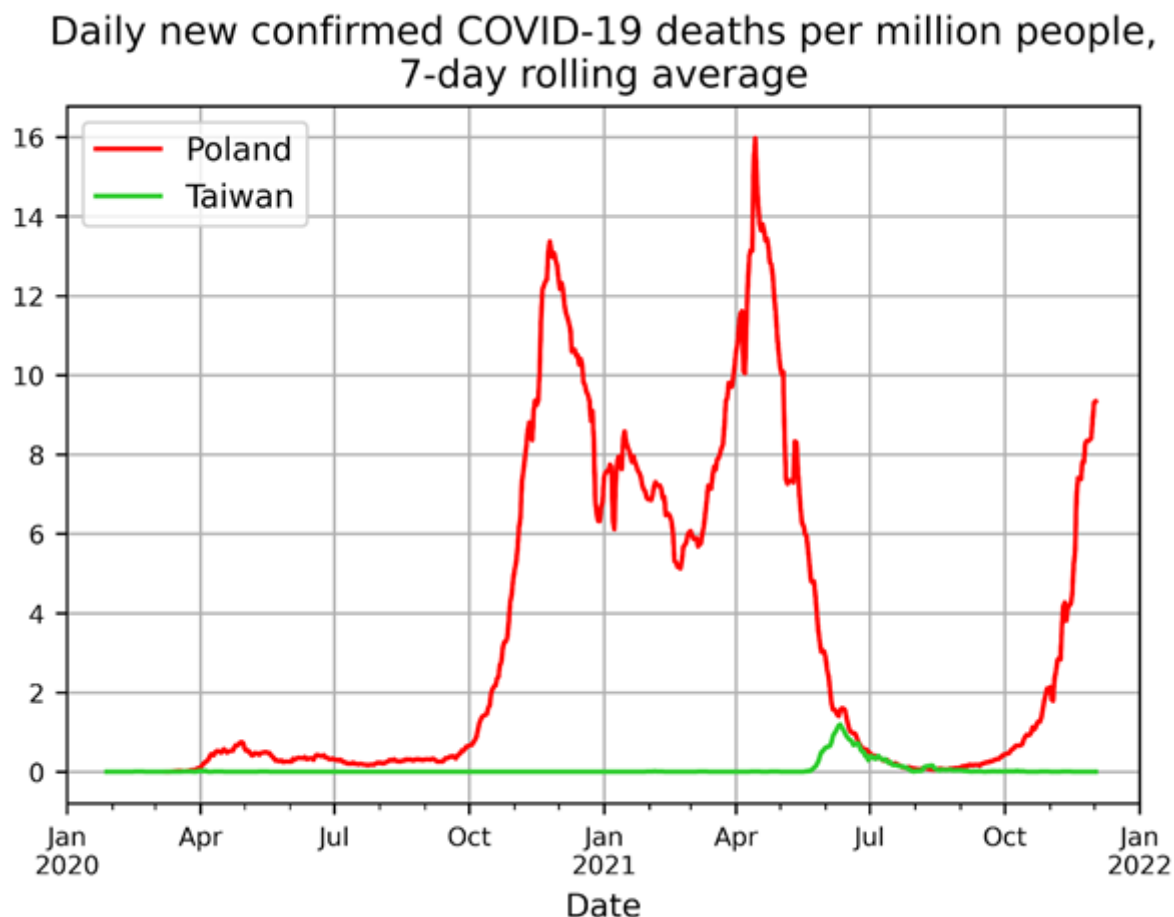
Czy pozostawienie Polaków samych sobie w obliczu pandemii było jedyną opcją? Pouczające są porównania działań, jakie podejmują inne społeczności w celu zahamowania pandemii. Interesujący, choć nie jedyny, jest przykład Tajwanu, czyli społeczeństwa, które w walce z podobnymi pandemiemi ma spore doświadczenie. Dzięki wczesnemu rozpoznaniu nadchodzącego kryzysu i codziennym klarownym zaleceniom zdrowotnym władze Tajwanu były w stanie dostarczyć opinii publicznej na czas dokładnych i zrozumiałych informacji na temat rozwijającej się epidemii.

Jest to przykład szczególny, bowiem przez pandemię COVID-19 społeczeństwo Tajwanu

przechodzi z bardzo małą liczbą zakażeń [ryc. 1] i zgonów [ryc. 2], bez strat w gospodarce [ryc. 3] oraz ze stabilnie niskim poziomem restrykcji [ryc. 4]. Jest wiele czynników, które złożyły się na ten sukces. Spośród nich w poniższym stanowisku opisujemy te, które powinny stanowić przykład dobrych praktyk również dla nas. Wiele z nich dotyczy samego podejścia do walki z pandemią – jasna strategia, profesjonalizm instytucji, dobra komunikacja. Innych nie da się naśladować, choćby z racji wyspiarskiego położenia Tajwanu.

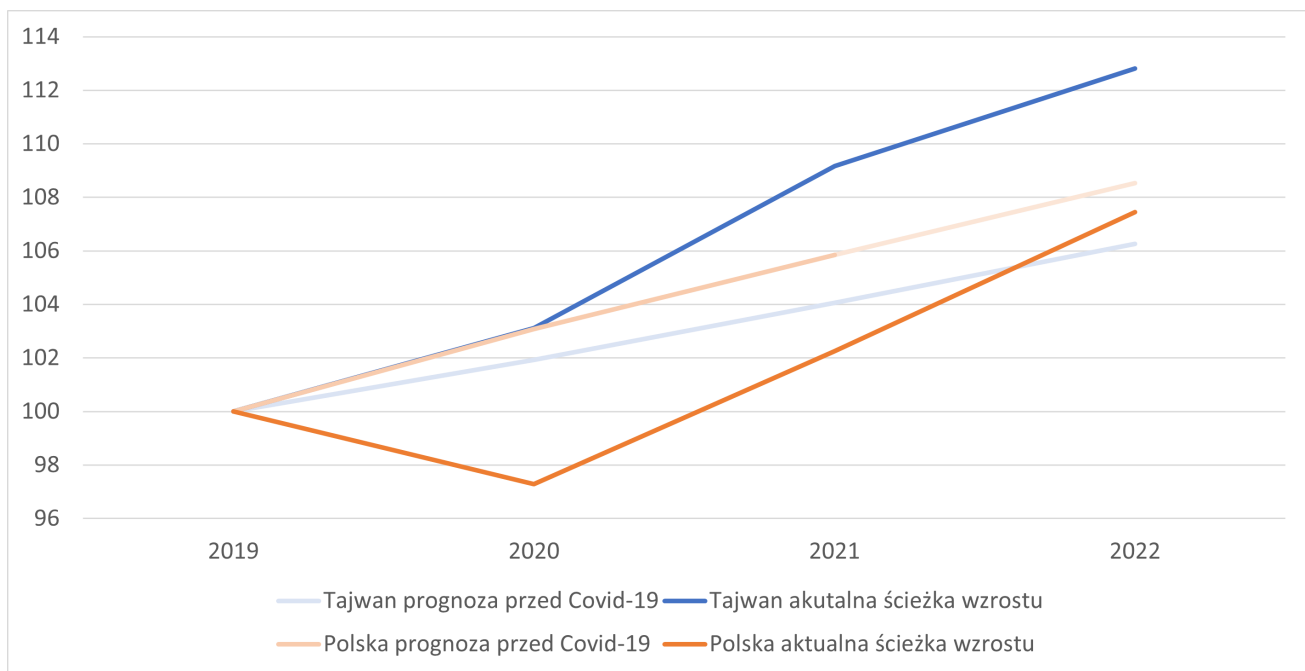
Ryc. 1. Dzienna liczba nowych wykrytych zakażeń COVID-19 w przeliczeniu na milion mieszkańców w Polsce i na Tajwanie, 7-dniowa średnia ruchoma. Kolor czerwony: Polska. Kolor zielony: Tajwan. Oś pozioma: data (miesiąc rozpoznania). Oś pionowa: liczba przypadków. Źródło danych: [JHU CSSE COVID-19 Data](https://data.csis.org/covid-19/)

Ryc. 2. Dzienna liczba nowych potwierdzonych zgonów na COVID-19 w przeliczeniu na milion mieszkańców w Polsce i na Tajwanie, 7-dniowa średnia ruchoma. Kolor czerwony: KPolka. olor zielony: Tajwan. Oś pozioma: data (miesiąc zgonu). Oś pionowa: liczba zgonów. Wartości ułamkowe pojawiają się jako wynik przeliczenia na milion mieszkańców, a także uśrednienia po okresie 7 dni. Źródło danych: [JHU CSSE COVID-19 Data](https://data.csis.org/covid-19/)

Ryc. 3 porównuje obecnie realizowaną ścieżkę wzrostu gospodarczego z tą prognozowaną przed wybuchem pandemii COVID-19. Wykres pokazuje produkt krajowy brutto (PKB) w cenach stałych, dla czytelności porównań wartość w roku 2019 została znormalizowana do 100.

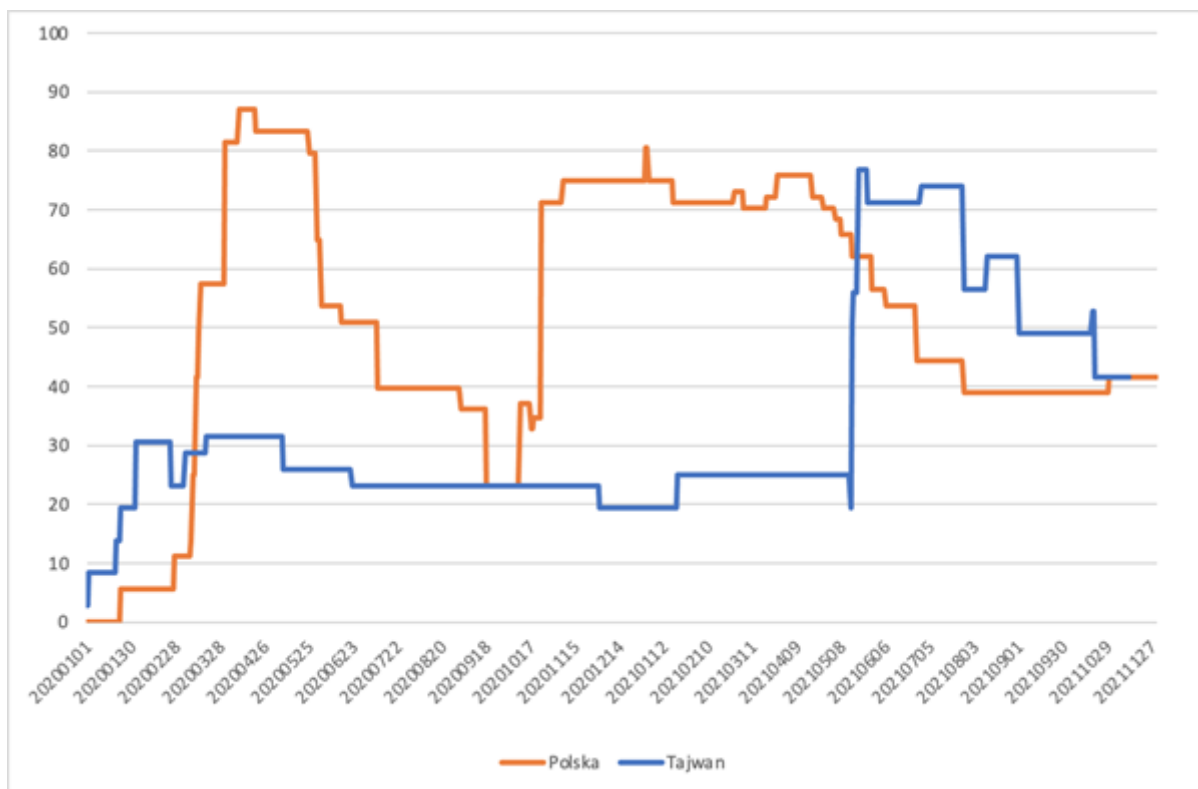
Porównane są dwie gospodarki: Polski (kolorami pomarańczowymi) i Tajwanu (kolorami niebieskimi). Polska gospodarka w 2020 roku w wyniku pandemii COVID-19 doświadczyła recesji i „spadła” ze swojej prognozowanej ścieżki wzrostu o około 6%. Podobna sytuacja o różnym natężeniu miała miejsce w prawie wszystkich gospodarkach świata. Wedle obecnych prognoz polska gospodarka wróci na ścieżkę wzrostu sprzed pandemii w roku 2024. Tajwan jest przykładem wyjątkowym, jego gospodarka nie tylko nie doświadczyła recesji, ale w roku 2020 rozwijała się nawet o 2% szybciej od swojej prognozy.

Ryc. 3. PKB w Polsce (kolor pomarańczowy) i na Tajwanie (kolor niebieski): prognoza przed COVID-19 (jasne kolory) vs aktualna ścieżka wzrostu (ciemne kolory; stan na rok 2019 przyjęty jest umownie jako 100). Źródło: obliczenia własne na podstawie danych: IMF, World Economic Outlook Update, October 2019 oraz IMF, World Economic Outlook Update, October 2021.

Ryc. 4 porównuje poziom restrykcji wprowadzonych w związku z pandemią COVID-19 w Polsce i na Tajwanie. Przedstawiony indeks jest średnią ważoną ośmiu kategorii i przyjmuje wartości od 0 do 100, gdzie 0 jest sytuacją sprzed pandemii, a 100 oznacza najbardziej rygorystyczne środki nałożone we wszystkich kategoriach. Tajwan wprowadził pierwsze restrykcje już w styczniu 2020 roku, czyli trzy miesiące przed Polską. Co ciekawe, przez zdecydowaną większość czasu trwania pandemii COVID-19 restrykcje obowiązujące na wyspie były mniej dotkliwe niż w Polsce. Tajwan przeszedł przez pierwsze trzy fale pandemii ze znikomą liczbą zachorowań i zgonów i przy niskim poziomie obostrzeń. Sytuacja zmieniła się dopiero w związku z pojawieniem się wariantu Alfa w maju 2021. Polska w tym czasie zmniejszała restrykcje wychodząc z trzeciej fali, podczas gdy Tajwan je zaostrzył. Obecnie są one na podobnym poziomie.

Porównanie wykresów przypadków zachorowań i zgonów z wykresem restrykcji jasno wskazuje, że sukces Tajwanu nie wynikał z dotkliwości obostrzeń, ale ze sprawności prowadzonej polityki. Ta sprawność w dużej mierze zależała od profesjonalnych instytucji, jasnej strategii i przejrzystości komunikacji oraz zaufania – obywateli do władz oraz do siebie nawzajem.

Ryc. 4. Indeks restrykcji w okresie pandemii COVID-19 w Polsce (kolor pomarańczowy) i na Tajwanie (kolor niebieski). Źródło danych: [Oxford COVID-19 Government Response Tracker, Blavatnik School of Government, University of Oxford](#)

Profesjonalne instytucje

Do sukcesu Tajwanu przyczyniło się przygotowanie instytucjonalne. Dotyczy to zarówno wykształcenia odpowiedniej kadry, zbudowania zaplecza laboratoryjnego, jak i utrzymania instytucji w gotowości. Po doświadczeniach z 2003 roku z epidemią SARS, w 2004 roku władze na Tajwanie powołały centrum zarządzania kryzysowego (National Health Command Center, NHCC). W skład NHCC wchodzi m.in. Central Epidemic Command Center (CECC), które koncentruje się na reagowaniu na epidemie i działa jako operacyjny punkt dowodzenia w trakcie kryzysu epidemicznego. Instytucja ta koordynuje również bezpośrednią komunikację między władzami centralnymi, regionalnymi i lokalnymi, a także działania przeciwepidemiczne różnych resortów, w tym m.in. ministerstwa transportu, gospodarki, pracy i edukacji. Podkreślmy, jest to instytucja ekspercka, znajdująca się w strukturach państwowych i wspierana przez państwo, ale niezależna od polityków.

Dzięki skoordynowanym działaniom wysoce profesjonalnych instytucji możliwe było szybkie opracowanie i wdrożenie nie tylko ogólnej strategii, ale też 124 szczegółowych działań zapobiegawczych, takich jak między innymi:

1. kontrola granic powietrznych i morskich,

2. identyfikacja zakażonych osób (z użyciem nowych technologii),
3. kwarantanna osób podejrzanych o zakażenie i zakażonych,
4. proaktywne wyszukiwanie osób zakażonych lub mających styczność z zakażonymi,
5. zarządzanie zasobami przeciwepidemicznymi,
6. edukacja społeczeństwa przy jednoczesnym zwalczaniu dezinformacji,
7. negocjacje z innymi krajami i regionami,
8. formułowanie polityki w odniesieniu do szkół i opieki nad dziećmi,
9. pomoc dla przedsiębiorstw.

O budowę takiej instytucji w Polsce nasz zespół apelował w [stanowisku nr 13 „Lekcje z pandemii”](#) w marcu 2021: „Konieczne jest utworzenie sieci niezależnych i interdyscyplinarnych zespołów lub instytucji eksperckich, które dostarczałyby wiarygodnych analiz na rzecz zdrowia publicznego. Taki system niezależnych ekspertów i instytucji wzmacnia kontrolę społeczną władzy oraz zapewnia przejrzystość i racjonalność podejmowanych działań”.

W Polsce borykamy się z brakami kadrowymi w inspekcji sanitarnej i w innych instytucjach związanych z kontrolą epidemii. Monitorowanie nadal kuleje, publicznie udostępniane są jedynie bardzo podstawowe dane dotyczące pandemii. Wynika to z budowania systemów informacyjnych w sposób chaotyczny już podczas trwającego kryzysu. Utworzenie działającego systemu monitorującego to praca ciągła, nie tylko specjalistów IT, ale także – a może głównie – epidemiologów, diagnostów, mikrobiologów, socjologów, psychologów i specjalistów zdrowia publicznego.

Unia Europejska (UE) posiada instytucje odpowiedzialne za monitorowanie sytuacji epidemiologicznej (Europejskie Centrum ds. Kontroli Chorób, ECDC). Europejski system monitoringu okazywał się jednak wielokrotnie zbyt wolny, często z powodu braku odpowiednich zasobów technicznych i kadrowych w krajach członkowskich, co uniemożliwiało sprawne przekazywanie informacji na poziom europejski. Wczesny system ostrzegania jest również wdrożony przez Światową Organizację Zdrowia w ramach Międzynarodowych Przepisów Zdrowotnych z 2005 roku. W ramach tego systemu każdy z krajów powołał jednostkę, której rolą jest monitoring i ocena występujących zdarzeń pod kątem znaczenia dla zdrowia publicznego w skali międzynarodowej.

Z doświadczeń Tajwanu wynika jednak, że samo przekazanie informacji może być niewystarczające. Bezzwłocznie po otrzymaniu informacji o wystąpieniu nietypowej infekcji oddechowej zespół ekspertów z Tajpej udał się do Wuhan w celu uzyskania

dodatkowych informacji. W Wuhan był również zespół WHO. Unia Europejska także powinna posiadać stały zespół mobilny, który mógłby wspierać kraje UE w działaniach podczas nietypowych zdarzeń o znaczeniu dla zdrowia publicznego i jednocześnie ocenić sytuację z punktu widzenia zagrożenia dla naszego regionu, a przedstawiciele Polski powinni aktywnie w nim działać.

Niezbędne są również w miarę jednolite standardy unijne dotyczące procedur walki z pandemią. To właśnie dlatego dla wypracowania tych standardów niezbędna jest współpraca na poziomie instytucji unijnych i odpowiednich instytucji w krajach członkowskich. Z satysfakcją przyjmujemy, że prace nad ramami prawnymi dla nowych rozwiązań, między innymi wzmacniających rolę ECDC i EMA zostały już podjęte.

Rzetelne i proste komunikowanie informacji na temat pandemii

Tajwan zinstytucjonalizował przekaz informacji na temat pandemii. Oznacza to, że instytucja odpowiedzialna za zarządzanie w trakcie pandemii (CECC) wraz ze specjalnie powołaną komisją ds. komunikacji opracowywały materiały dla mediów – także społecznościowych – w tym filmy, memy, plakaty, rysunki czy naklejki. Informowanie i edukowanie społeczeństwa przy jednoczesnym zwalczaniu dezinformacji stały się nadrzędnymi celami strategii komunikacyjnej tajwańskich władz. Oprócz codziennych briefingów prasowych resortu zdrowia i opieki społecznej CECC, wiceprezydent, a zarazem wybitny epidemiolog, profesor Chien-jen Chen regularnie wygłaszał komunikaty publiczne nadawane z biura prezydenta i udostępniane w mediach. Ogłoszenia te przypominały o konieczności zachowania dystansu fizycznego, o tym kiedy i gdzie należy nosić maseczkę, czy też jakie jest znaczenie mycia i dezynfekcji rąk. Warto też odnotować, że prof. Chen wraz z żoną zgłosili się jako ochotnicy do badania efektywności szczepionek.

Wprowadzono także interaktywne sesje pytań i odpowiedzi, które miały na celu łagodzenie indywidualnych obaw związanych z pandemią. Każdy obywatel za pomocą Facebooka, Line (popularnej aplikacji do przesyłania wiadomości) lub gorącej linii telefonicznej mógł zadać pytanie i porozmawiać o swoich obawach. Oficjalne konto CECC w serwisie Line oferowało również popularną usługę pytań i odpowiedzi.

Innym kluczowym elementem tajwańskiej strategii był pozytywny przekaz na temat pandemii – nie straszono, a motywowano. Co więcej, państwo zatrudniło komików do tworzenia humorystycznych komunikatów i memów, za pomocą których przekazywano rzetelne informacje oraz decyzje władz, a zwalczano dezinformację na temat COVID-19. Przyjazny stosunek do obywateli był widoczny także w strategii zachęcania ich do

zachowywania odpowiedniego dystansu – np. mówiono, że należy zachować odległość na „trzy psy” (wykorzystano do tego maskotki psów, które Tajwańczycy pokochali) lub przy stolikach w restauracjach sadzano pluszowe misie, zostawiając tylko miejsca wolne w odpowiedniej odległości od siebie. Jak widać, ogłaszanie zakazów i nakazów to nie jedyne formy ograniczania skutków pandemii. Oczywiście nie należy wiernie kopiować tego typu rozwiązań, ale przygotować podobne dostosowane do kontekstu kulturowego w Polsce.

Technologia w służbie edukacji

Skuteczna komunikacja na Tajwanie była możliwa dzięki powszechnemu dostępowi do informacji. Oznaczało to inwestycje w infrastrukturę i sprzęt komputerowy. Postawiono także na edukację (skierowaną również do grup, które często są wykluczone cyfrowo), nastawioną na radzenie sobie z dezinformacją i manipulacjami medialnymi. To paląca potrzeba także w Polsce – takie programy edukacyjne mogłyby z łatwością być realizowane przez organizacje pozarządowe, organizacje charytatywne lub grupy młodzieżowe uczące seniorów.

Wzajemna troska

Ważnym czynnikiem odpowiedzialnym za sukces Tajwanu w radzeniu sobie z pandemią jest powszechne przekonanie Tajwańczyków, że przestrzeganie obostrzeń i postępowanie zgodnie z rekomendacjami władz służy nie tylko ochronie samego siebie i najbliższych, ale całego społeczeństwa. Ta troska o innych sprawia, że regulacje są traktowane jako uzasadnione. Kiedy ludzie troszczą się o siebie nawzajem, łatwo wykorzystać potencjał tkwiący w społeczności – jej zasoby i zdolności. Razem możemy więcej i lepiej. Tej troski, a tym samym działania na rzecz innych w Polsce zabrakło.

Rygorystyczne przestrzeganie zasady MDDW (maseczki, dystans, dezynfekcja, wietrzenie) dotyczy nie tylko naszego własnego dobra, ale i dobra współobywateli. Troszcząc się o siebie, troszczymy się też o innych.

[Zespół doradczy ds. COVID-19 przy prezesie Polskiej Akademii Nauk](#)

(śródtytuły od redakcji)

Tagi: polska akademia nauk, pan, koronawirus, covid19, zespół doradczy

Metryczka

Wytworzył:	Zespół doradczy ds. COVID-19
------------	------------------------------

Data wytworzenia:	08.12.2021
Opublikował w BIP:	Agnieszka Borowa-Malinowska
Data opublikowania:	09.12.2021 08:56
Ostatnio zaktualizował:	Agnieszka Borowa-Malinowska
Data ostatniej aktualizacji:	09.12.2021 08:56
Liczba wyświetleń:	269